

VUKOVARSKO - SRIJEMSKA ŽUPANIJA

ČUDESNO PUTOVANJE

ZLATNIM SRCEM HRVATSKE

ususrét ljudima, događajima i prostoru

VUKOVARSKO - SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Putnicima, zaljubljenicima, istraživačima
ČUDESNO PUTOVANJE

Priprema brošure o kulturno – povijesnoj baštini Vukovarsko – srijemske županije - tako je divan, a tako težak zadatak. Biti stanovnikom i k tome turističkim djelatnikom u Vukovarsko – srijemskoj županiji, čast je, inspiracija, motivacija, ali iznad svega velik izazov. Materijal u Vašim rukama možda je najveći od svih. Živjeti u najstarijem naselju u Europi, pored veličanstvenih dvoraca, ponosnih Šokica i Šokaca, šetati povijesnim vinskim podrumima, iskopavajući temelje iskopati srebrninu... pitanje je ima li ovaj niz kraja, i odvažiti se sve to bogatstvo sažeti u – brošuru. Izazov je mala riječ, ako me razumijete, jer to je uistinu čudesno putovanje, magičan i živi organizam koji se samo ovdje može vidjeti i samo ovdje doživjeti u svoj svojoj potpunosti: kroz vinograde na Fruškogorskim obroncima, kroz starodrevne fortifikacijske utvrde srednjoeuropskih gradova, kroz čardake i dvorce i kroz ljekovite vode bistrih izvora i stoljetnih hrastova krajputaša.

Turizam ima svoje vrlo jednostavne kriterije koje razumijemo samo kada smo i sami zahtjevni putnici koji i u nepoznatom pronalaze poznato, koji istražuju, raspituju se i zbiljom ulaze u začarani svijet između jave i sna, između života i ljubavi i između nade i ostvarenja. Ova knjižica je namijenjena pasioniranim i znatiželjnim: putnicima, zaljubljenicima i istraživačima.

Osam tisuća godina suživota s našlijedom

Smješten na jugoistoku Panonskog bazena, geografskim položajem predodređen kao susret istoka i zapada, sjevera i juga, prostor Vukovarsko-srijemske županije posljednjih je 8000 godina mjesto susreta svjetova i kontinuiteta događanja, mjesto na kojem su se razmjenjivala iskustva, vodile bitke, ali prije svega – živjelo.

Svi su nam ovi tragovi vidljivi u bogatoj arheološkoj baštini, krhotinama života prošlosti koje nam svjedoče o „malim“ i „velikim“ ljudima, njihovim naseljima i vječnim počivalištima. Rekonstrukcija života u prošlosti često naliči detektivskim istragama, punim intriga i neočekivanih zapleta, ali još češće rezultira fantastičnim spoznajama, kao što je primjer najstarijeg indoeuropskog kalendara, poznatijeg kao Orion [1] koji je skriven u utrobi zemlje cijelih 5000 godina čekao da bude „pročitao“ s jedne glinene posude i donesen na svijetlo dana.

Prostor Vukovarsko – srijemske županije površine 2448m², smješten u međurječja Dunava, Drave i Save, broji više od 800 pozicija s arheološkim nalazima. Njih 75 registrirano je kao nepokretno kulturno dobro Republike Hrvatske, a tri su eponimna lokaliteta po kojima su prapovijesne kulture dobile ime: **Sopot** za mladekamenodobnu **Sopotsku kulturu**, **Vučedol** za bakrenodobnu **Vučedolsku kulturu** i **Vinkovci** za brončanodobnu **Vinkovačku kulturu**.

1

2

Vinkovci

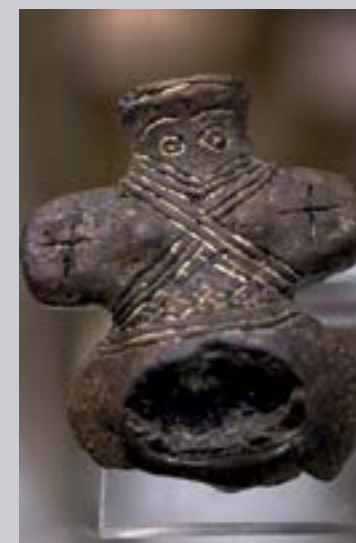
Na mjestu današnjih Vinkovaca bez prestanka, u kontinuitetu, živi se već 8000 godina. Počevši od prvog mladekamenodobnog naselja iz 6. tisućljeća prije Krista, do danas, u neprekinutom nizu smjenjuju se kulture, naselja i groblja. Vinkovci su jedini grad u kojem je u naselju bakrenodobne vučedolske kulture nađen kalendar, jedini grad u Hrvatskoj koji ime dijeli s jednom arheološkom kulturom, u ovom slučaju riječ je o ranobrončanodobnoj

vinkovačkoj kulturi. Vinkovci su u antici imali status kolonije - *Colonia Aurelia Cibalae*. Taj treći po veličini grad u provinciji *Pannonia Secunda* rodno je mjesto dva rimska cara, Valensa i Valentinijana, te mjesto mučeništva i smrti dva ranokršćanska svetca, Euzebija i Poliona. U srednjem vijeku poznatiji kao Sv. Ilija (Szentillye), s velikom gotičkom crkvom (danas najstarija sačuvana zidanica u gradu) današnje ime nose od 1491. godine, kada ga nazivaju

Wynkocz. Želite li prošetat i kroz 8 tisućljetnu povijest Vinkovaca, posjetite Gradski muzej Vinkovci.

Orion

Proživite sva godišnja doba u jednom trenutku šetajući među zvijezdama vinkovačkom pješačkom zonom [2]. Simboli na najstarijem indoeuropskom kalendaru - Orionu predstavljaju zvijezda godišnjih doba i ugrađeni su u zemlju kojom hodimo kao odraz neba kojemu težimo.

3

6

5

Vukovar

Na visokoj lesnoj zaravni iznad Dunava, iznimnom strateški važnom položaju nedaleko sutoka Vuke i Dunava, ljudi su se naselili još u mlađem kamenom dobu. Sporadično se otkrivaju i nalazi iz mlađih razdoblja, ali kao kad pri slaganju slagalica nedostaju neki ključni dijelovi tako i ovdje još uvijek nemamo potpunu arheološku sliku prapovijesnih i antičkih razdoblja. Puno više podataka imamo iz srednjovjekovnog razdoblja, kada utvrda Vukovo (*Völko, Walk, Walkow*) prerasta u jedan od prvih gradova kojima herceg Koloman 1231. godine dodjeljuje status slobodnog kraljevskog grada. Na više lokacija istražene su iz tog vremena starohrvatske/bjelobrdske nekropole. Iznimnu važnost zadržava i u osmanlijskom razdoblju. *Vučedolska golubica*, (jarebica) [3] posuda u obliku ptice s bogatom ornamentikom i savršenim skladom oblika postala je simbolom grada Vukovara i simbolom mira u zemljama podunavskog europskog kruga, te nedavno pronađena keramička čizmica [4] istovjetnog artističkog izričaja. Svi nalazi vezani za povijest Vukovara mogu se pogledati u Gradskom muzeju Vukovar.

4

Muzej vučedolske kulture

Muzej vučedolske kulture [5] jedinstveni je muzej u svijetu posvećen jednoj prapovijesnoj kulturnoj pojavi eneolitičkog razdoblja / 3000. – 2500. pr. Kr. Vučedolska kultura dobila je naziv prema arheološkom lokalitetu Vučedol smještenom 5 km od Vukovara, jednom od najznačajnijih arheoloških lokaliteta u Europi. Kultura je to 3. tisućljeća pr. Kr., koja je osvojila svijet i zajedno s istodobnim civilizacijama u Mezopotamiji, Egiptu i Troji imala snažan utjecaj u formiranju suvremene Europe. Vučedol možemo okarakterizirati kao europsku Troju zbog kontinentalnog značaja nalazišta i njegovih nalaza.

Suvremeni stalni muzejski postav u cijelosti prezentira dostignuća vučedolske kulture dok zgrada muzeja čini poseban medij koji povezuje vanjsko okruženje Muzeja sa stalnim postavom u unutrašnjosti [6].

zaljubljenicima

Željni ste saznati više o životu u prošlosti? Tražite mjesta na kojima možete na trenutak zaboraviti tekovine moderne civilizacije i živjeti životom naših predaka? Tada obavezno morate obići **Arheološki park Sopot** kod Vinkovaca s rekonstrukcijama mlađekamenodobnih kuća.

istraživačima

Vidljivi i lako prepoznatljivi oblici ne zadovoljavaju vašu znatiželju? Onda nezaobilazno posjetite sljedeća mjesta: mlađekamenodobno naselje na Gradcu u Bapskoj, brončanodobne tumule u spačvanskim šumama na lokaciji Purić Ljubanj, višeslojno nalazište (prapovijest, antika, srednji vijek) Sotin, raspitajte se o, u svijetu trećoj najznačajnijoj, ostavi srebrnog antičkog posuda iz Vinkovaca, posjetite ostatke najvećeg ranokršćanskog kompleksa kontinentalne Hrvatske u Vinkovcima, prošetajte Lijevom Barom u Vukovaru i potražite mjesto velike nekropole bjelobrdske kulture ili za niskog vodostaja zavirite u Vuku i potražite drvene ostatke Sulejmanovog mosta u Vukovaru. Ali ovo nije sve. Ispod kvalitetne slavonsko-srijemske crnice kriju se mnogobrojna naselja koja još čekaju da budu otkrivena.

Vizurê života

Između neba i zemlje u obzorju krajobraza prolaze vidljivi i nevidljivi svjetovi – gradovi, ulice i ljudi potvrđujući mijene dana i noći, mijene života i smrti, rađanja i trajanja, odrastanja, odlaženja i dolaženja, označavajući i stvarajući gradove koji nikada nisu postojali, one koji i danas postoje, ali i one u nastajanju. Vrijeme je u gotovo svakom mjestu koje biste posjetili ostavilo svoj pečat, prepoznatljive vizure i strukture utkane u današnja naselja, na nekim mjestima vidljivije, na nekima uočljive samo iskusnom oku. Potrebno se samo malo okrenuti, zaviriti u prošlost i pronaći sve to bogatstvo koje nas okružuje.

7

9

Srêdnjovjekovna jezgra Iloka

Iločka srednjovjekovna jezgra [7] zaštićeni je kulturno-povijesni kompleks najviše kategorije. Na ovom malom prostoru mogući su daleki put u prošlost i šetnja stoljećima. Zamislite masivnu, visoku i dugu tvrđavu, kneževski i kraljevski dvorac, visoko uzdignut zvonik, crkvu i samostan s kulom, rijetke islamske građevine turbe i hamam, bujni park i perivoj, duboko ukopane stare vinske podrumne, vidikovac s nezaboravnim pogledom na široki Dunav i bačku ravnicu - sve to možete doista vidjeti i doživjeti u srednjovjekovnoj jezgri Iloka, na malenom brijegu okruženom Dunavom i vinogradima. Tu su vrijedni materijalni nalazi iz rimskog razdoblja kada se Ilok zvao Cuccium te bogata

baština iz srednjeg vijeka: ostaci bazilike sv. Petra (iz 13. st.) i srednjovjekovnog dvora, crkve i samostana sv. Ivana Kapistrana koju je prvi izgradio vojvoda Ugrin (u 14. st.), tvrđava-zidine koje je podignuo Nikola Iločki (u 15. st.). Iz razdoblja turske vladavine ostali su nam turbe [8] i hamam (iz 16. st.). Plemenitaška obitelj Odescalchi ostavila nam je dvorac i ispod njega stare vinske podrumne (od 15. do 18. st.), a tu su i kurija baruna Brnjakovića (iz 18. st.), kapelica sv. Ivana Nepomuka (iz 18. st.) te lijepi park i perivoj (iz 18. - 19. st.). U samom parku je nekoliko bisti i spomenika novijeg datuma.

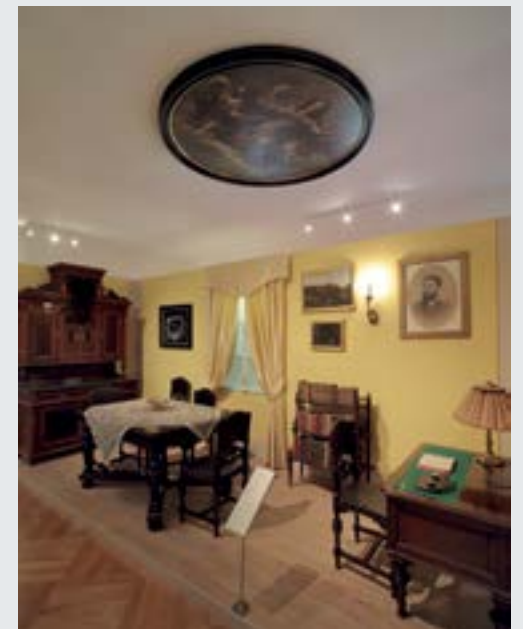

8

Dvorac Odescalchi

U **Iloku**, jednom od najljepših gradova u ovom dijelu Europe slikovito smještenom između moćne rijeke Dunav i Srijemskog vinogorja na obroncima Fruške gore, nalazi se dvorac Odescalchi [9]. Dvorac Odescalchi impresivna je građevina nastala na osnovama dvora kralja Nikole Iločkog iz 15. st. Naime, kao naknadu za pomoć u oslobađanju Iloka od Turaka car Leopold darovao je srednjovjekovni Nikolin dvor s cjelokupnim iločkim vlastelinstvom, koje je tada zauzimalo veći dio Srijema, papi Inocentu XI Odescalchi, odnosno njegovoj kneževskoj obitelji. Papini nećaci, aristokrati iz Italije, nadograđuju dvorac i stilski ga mijenjaju u više navrata, a u

konačnici u barokno-klasicističkom stilu. Ispod dvorca uređuju, za to doba izuzetno moderne, vinske podrumne te daju snažan zamah vinogradarstvu i vinarstvu. Nakon 1945. godine Odescalchi napuštaju svoje iločko vlastelinstvo, a njihovi potomci su i danas dio talijanskog plemstva i žive u blizini Rima. Danas je u dvorcu Odescalchi smješten **Muzej grada Iloka** sa svojim stalnim postavom.

Dvorac Eltz

Obitelj grofova Eltz je došla u Vukovar iz Njemačke kupnjom Vukovarskog vlastelinstva 1736. godine. Prvi vladar Vukovarskog vlastelinstva bio je Anselmo Kazimir von zu Eltz čije je ime uklesano na luku nadvratnika glavnog dvorišnog ulaza u dvorac s dvorišne strane na kojem piše: ANSELMUS COMES – MDCCL-(1750.) Obitelj grofova Eltz u Vukovaru je na svom vlastelinstvu boravila od 1736. do 1945. godine.

Vukovarski dvorac grofova Eltz [10] jedan je od najvećih i najljepših primjera feudalne svjetovne arhitekture u Republici Hrvatskoj. Njegova kasnobarokno-klasicistička obilježja, dopadljivih neobaroknih ukrasa na glavnom pročelju okrenutom Dunavu i velikom perivoju, te zamjetna veličina svih zgrada dvorskog sklopa pružaju posjetitelju raskošan doživljaj skladnih arhitektonskih odnosa eksterijera i interijera.

U dvorcu je smješten impresivan postav Gradskog muzeja Vukovar.

Vukovar

Barokni centar Vukovara arhitektonskim i svakim drugim - građanskim i duhovnim integritetom označava ga kao grad srednjoeuropske provenijencije i daje mu osnovni pečat prepoznatljivosti.

Najstariji su spomenici danas nestalog ranobaroknog Vukovara drveni sakralni objekti slikovitih pučkih obilježja. Danas možemo u Vukovaru upoznati brojne građevine kasnog marijaterezijanskog-baroknog sloga na zgradama kao što je: kapela sv. Ivana Nepomuka, „Dvorska“ kapela sv. Roka u Novom Vukovaru, Pravoslavna parohijska crkva sv. Nikolaja, Zatvorska kapelica u dvorištu zgrade Vukovarsko - srijemske županije, Franjevački samostan i crkva sv. Filipa i Jakova, kasnobarokna uglovnica s kolonadama na malom baroknom trgu u Starom Vukovaru, zgrada Diližansne pošte, barokna gradska katnica kod „Bečarskog križa“ poznata kao najstarija kuća u Vukovaru „kuća Poić“ (nekadašnje vlasnice Hermine Poić), kompleks dvoraca Eltz, palača Vukovarsko-srijemske županije iz 1777. godine, Grand hotel [11] i mnoge druge.

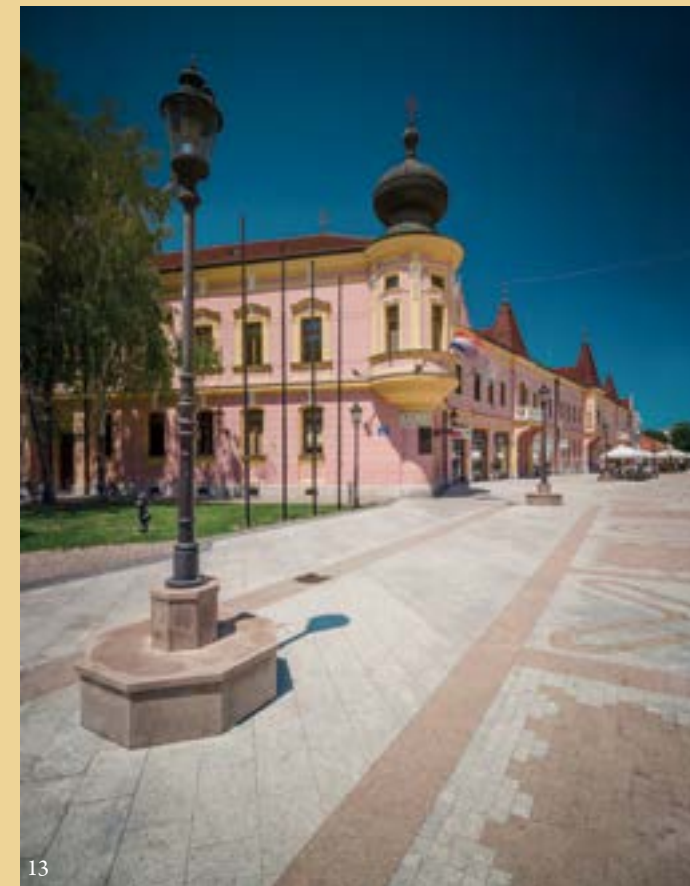
12

17

Vinkovci

U zadnjoj trećini 18. stoljeća oko središnjega gradskog trga Vinkovaca podižu se masivne zidane zgrade od kojih su one reprezentativne bile na katu, a u prizemlju su imale karakteristične trijemove sa svodovima, čime se gradska jezgra oblikuje obilježjima vojnokrajiškog baroka. Glavni trg ili "Paradier-Platz" služio je za smotru krajišnika. Sa sjeverne strane parka sagrađena je 1777. župna crkva, koja je bila posvećena sv. Ivanu Nepomuku. Na zapadnoj strani Parka ističe se zgrada zapovjedništva Brodske pukovnije ili Velika straža podignuta sedamdesetih godina 18. stoljeća (danas je u njoj smješten Gradski muzej Vinkovci) [12], zatim zgrada uređena za potrebe brigadnog generala, stanovi i uredi pukovnika, satnika i drugi objekti kao vojni sud, pukovnijski zatvor (Stockhaus). Istočnom stranom parka dominira zgrada gimnazije sagrađena 1876.

13

godine za stogodišnjicu postojanja gimnazije u Vinkovcima. Pravoslavna crkva sv. Duha podignuta je 1794. godine. Prema projektima Hermana Bollea u središtu Vinkovaca izgrađena je 1908. - 1910. neobarokno-neorenesansna restauracija *Brodske imovne općine* [13], što je najveća profana neogotička građevina izvedena na području Trojedne kraljevine uopće. Zgrade nekadašnje brodske imovne općine predstavljaju jedan od najvažnijih spomenika profane arhitekture historicizma u Slavoniji i svojom veličinom i arhitektonskom kvalitetom. Obilazak baroknog centra Vinkovaca, odnosno Trga bana Josipa Šokčevića, najbolje je početi iz ureda Turističke zajednice smještenog u zgradi koja se može uvrstiti u red najstarijih građevina u gradu.

Čardak u Županji

U Županji, tradicionalnom graničarskom gradu s jedinstvenom seoskom arhitekturom, stoljetnim hrastovim šumama i rijekom Savom kao svojom odrednicom, nalazi se graničarski čardak jedini takav očuvani primjer vojnokrajiške obrambene arhitekture na vrlo dugom limesu uz Savu, na negdašnjoj granici Austrije i Turske. Čardak je građen početkom 19. stoljeća kao središnji graničarski punkt, odnosno stražarnica na granici prema Turskoj. Ukinućem Vojne krajine postaje općinsko vlasništvo, u njemu svoje klupske prostorije, nakon izgradnje *Tvornice tanina* u Županji 1883. godine, uređuju engleski poslovni ljudi.

Kao rijedak kulturnopovijesni spomenik i spomenik arhitekture, graničarski čardak u Županji je zaštićen i registriran kao spomenik kulture A-kategorije. Čardak je od 1907. godine do 1957. godine služio kao stambeni objekt, a 1964. godine otkupljen je za potrebe Muzeja koji i danas u njemu djeluje pod imenom Zavičajni muzej "Stjepan Gruber".

Suvarâ - mlin na suhi pogon u Otoku

U najmlađem gradu, Otoku, nalazi se *Suvara* – iznimni spomenik tradicijskog graditeljstva, jedini očuvani mlin na konjski pogon u Hrvatskoj i jugoistočnoj Europi. **Otočka Suvara** je registrirani spomenik najviše kulturne vrijednosti koja Otok svrstava među 13 lokacija u Republici Hrvatskoj sa statusom etno-muzeja na otvorenom. Ponuda iz mlina bit će posebna atrakcija za brojne ljubitelje prirodne zdrave hrane dobivene iz brašna samljevane žitarice okretanjem žrvnjeva (kamenova). Suvare su gradile tzv. kućne zadruge, osnovni obiteljski i društveni oblik organiziranosti u prošlosti. Gradnja suvare bila je veći graditeljski pothvat tako da su ih gradile ili bogatije kućne zadruge ili više njih. Ako je suvaru podiglo više kućnih zadruga, prema njihovom doprinosu izgradnji utvrđivalo se i pravo korištenja, tj. pravo meljave izraženo u danima i satima. Za izgradnju suvare je bilo potrebno odobrenje vojne vlasti koja je utvrđivala pogodnu lokaciju i odobravala potrebne količine šumske građe (hrasta, graba, gloga, brijesta, jelovine). Hrastova je građa bila osnovni materijal. Ono što zadivljuje kod suvare su preciznost i točnost izvedbe drvenog mehanizma koji je morao biti u savršenoj ravnoteži.

zaljubljenicima

Masovno posjećeni i općepoznati arhitektonski spomenici ne zadovoljavaju vaš apetit? Tada ponesite fotoaparata i zabilježite obilazak sljedećih lokacija: reprezentativnu kuću Kurija Brnjaković u Iloku izgrađenu u 18. stoljeću, ladanjsko imanje Principovac u Iloku, historicistički Grand hotel (Radnički dom) u Vukovaru, kasnobaroknu Palaču srijemske županije u Vukovaru, vilu Knoll u Vukovaru, rodnu kuću nobelovca Lavoslava Ružičke u Vukovaru, zgradu Hrvatskog doma s obilježjima art-decoa u Vukovaru, industrijsko naselje Bata u Borovu, rodnu kuću Ivana Kozarca u Vinkovcima [19], historicističku zgradu suda u Vinkovcima, secesijsku zgradu djevojačke škole u Vinkovcima, vilu Gross izgrađenu u stilu moderne u Vinkovcima....

istraživačima

Neotkriveni arhitektonski biseri, ili kako bi ovom kraju bolje pristajalo – dukati, očekuju vas u kompleksu Dvorca Khuen Belasi u Nuštru, potražite mjesta na kojima su ponosno stajale židovske sinagoge u Iloku, Vukovaru i Vinkovcima, pogledajte obiteljske mauzoleje grofovskih, obrtničkih i trgovačkih obitelji u Vukovaru i Vinkovcima ili se raspitajte zašto jedna šarena zgrada u Vinkovcima nosi naziv Mađarska škola te zašto se neke ulice naših gradova zovu „ulice vila“.

14

Misli, riječi i djela duhovnosti

Pouzdanje u Božju riječ i mirnoća Božje prisutnosti očuvali su snagu duha ovdašnjih žitelja i duboko se utkali u način života i promišljanja o svijetu kojim kročimo. Povezanost s Duhom ogleđa se na svakom koraku ovoga prostora, a o njoj neuništivo svjedoče materijalna i nematerijalna dobra.

Srednjovjekovne crkve i svetišta

Prostor Vukovarsko – srijemske županije bogat je vrijednim srednjovjekovnim crkvama, ali i onim iz kasnijeg vremena. Iz vremena srednjeg vijeka očuvane su Kapela sv. Marije u Bapskoj, crkva sv. Petra i Pavla u Šaregradu, crkva sv. Ivana Kapistrana sa samostanom u Iloku, crkva sv. Ivana Krstitelja u Ivankovu, crkva sv. Lovre (Lučica) u Lipovcu, crkva sv. Katarine blaženice i mučenice u Nijemcima, crkva sv. Bartola u Mikanovcima, poklonac Blažene Djevice Marije od krunice u Prkvcima, Meraja u Vinkovcima te Rokovačke zidine. Najstarije svetište ovog dijela Hrvatske datira iz 14. stoljeća, smješteno je uz rub veličanstvene hrastove šume i zove se – Svetište Majke Dobre Nade u Šumanovcima [14]. Najposjećenije

svetište je svetište Gospe na vodici u Ilači. Što je Lurd za Francusku, to je Ilača za Srijem. Čudotvorni izvor u Ilači otvorio se sedam godina nakon onoga u Lurdu, 1865. i nigdje drugdje gdje su bila Gospina ukazanja, osim u Lurdu i Ilači, nije iz zemlje čudesno provrela voda. Svetište Gospe Lurdske nalazi se u Prkvcima, a svetište Sv. Marije Pomoćnice kršćana u Sotinu.

Crkva sv. Ivana Ivana Kapistrana sa samostanom, Ilok

Život je bogat potencijalno čudesnim dogodovštinama, bili vjernici ili ne, ako smo spremni prepoznati ih kao takve. Nekad je dovoljno i krenuti prema svetištu, duhovnoj ostavštini sveca, prema priči o njegovu životu i već smo duhovno bogatiji, dotaknuti,

15

16

inspirirani... To i jest bila jedna od želja i nakana sv. Ivana Kapistrana, da se baš u Iloku, na rubu kršćanskih podjela i istočnih vojnih i vjerskih „napasti“ istima suprotstavi ne tako što će napasti, već jednostavno tako da ondje umre i zazove zaštitnički blagoslov koji ostaje zauvijek! Svoju veliku srčanost i vjeru u Božju providnost čudesima je ugradio u vječnost. Kapistran i njegovo čudesno prisustvo u iločkoj crkvi [15] mogu biti svjetionik i put u nastojanjima jačanja vjere, ali i blagoslov duha onima koji se uzdaju u pomalo mistični, nikad dovoljno istraženi Kapistranov kult. Svaki posjet stoga je i potencijalna čudesna dogodovština!

Crkva sv. Filipa i Jakova sa samostanom, Vukovar

Temeljni kamen crkve, posvećene apostolima sv. Filipu i Jakovu i samostan [16] na visokom, slikovitom položaju iznad Dunava, koji je ostao simbolom i dominantnom točkom samoga grada tijekom minulih stoljeća, postavljen je već 1723. godine, a crkva je izgrađena i posvećena 1733. Konačni oblik crkvi daje bečki arhitekt Richard Jordan nakon velike historicističke obnove i proširenja krajem 19. stoljeća. Tako proširena crkva na 58 metara dužine s dva bočna broda te s novim polukružnim svetištem i vanjskom siluetom postaje impresivan skup i najmarkantnija građevina baroknog Vukovara i treća po veličini crkva u Hrvatskoj. Iznimno vas zanima crkvena povijest, um-

zaljubljenicima

jetnost i arhitektura baroka, klasicizma ili neogotike? Ne propustite onda stati u bilo kojem naselju Županije i obići neotkrivene bisere župnih crkvi i kapela. Izdvajamo: Mauzolej obitelji Eltz – kapela Uzašašća Kristova u Vukovaru, kip sv. Trojstva u Vinkovcima [17], crkva sv. Ivana Krstitelja u Županji i turski mauzolej – Turbe u Iloku.

Zanima Vas više o srednjovjekovnim naseljima Vukovske žup(anij)e? Istražite ostatke srednjovjekovnih utvrda, naselja i crkvi na sljedećim

istraživačima

lokacijama: Antin Hermangrad, Antin Baćino, Borovo Gradac, Bošnjaci-Otok Virgrad, Cerna Gradac, Ivan-kovo Bedemgrad, Slakovci Gradina, Soljani Zvizdangrad, Tordinci Leva, Šarengrad Utvrda.

Ljepota nasljeđa

Gotovo je nevjerojatna odanost kojom ovdašnji ljudi poštuju i njeguju svoje nasljeđe. Običaji pjesme i plesa, odijevanja, tradicijskih frizura, kulinarnstva, izrade odjevnih predmeta od kože, valjane vune, izrade tradicijskih ukrasa, danas nadaleko poznatih suvenira kao što su zlatovez i druge vrste ručnog veza, šarane tikvice, licitari, izrada šešira, rekli i špenzla, suknarskih kaputa, opanaka, tradicijska gradnja tambura... Sve se nekada ovdje proizvodilo, a proizvodi i danas. Sve je ovdje nastajalo i raslo, a rukama Šokica i Šokaca pretvarano u neponovljive autohtone, izvorne, tradicijske proizvode kojima se danas dive svi koji nas posjete, zapravo koji nas zbog njih posjete. Poznata slavonska i srijemska gostoljubivost odavno je dio ovdašnje tradicije koja se može osjetiti na turističkim seoskim gospodarstvima nastalim na tragu šokačkih slavonsko-srijemskih stanova, salaša, livada, ali i obiteljskih imanja. Sve čuvamo, ali ne sebično. „Danas je tradicijska kultura Vukovarsko-srijemske županije suvremeni hrvatski brend u izvornom ili rekonstruiranom obliku.“

U šetnji prošlošću

U ljepoti našeg nasljeđa možete uživati u muzejima, razgledavajući fragmente cijeloga bogatstva na jednom mjestu, a možete se upustiti u neku novu, drugačiju priču. Budite s nama i dio nas i prošetite kroz našu priču. Na prostoru Vukovarsko –srijemske županije organizirano je nekoliko tematskih turističkih ruta kojima upoznajete naš kraj na neki novi način, sudjelujući u aktivnostima s domaćinima.

Cestom zlatne niti

koja vas vodi Županjom i okolnim mjestima, uđite u dvorišta domaćina, ispecite sami kruh, našarajte tikvicu, provucite zlatnu nit u nekom vašem vezu. Uživajte u iću, piću, jahanju i žitu... Cesta zlatne niti skriva mnoge zanimljivosti, a među njima je i spomenik prvoj nogometnoj lopti koja je 1880. godine ispucana baš u Županji. Za uspomenu, izradite vlastitu „prvu nogometnu loptu“ i zlatnom cestom vratite se Županji uvijek iznova.

Zavičajnici

su ljudi ovoga kraja koji su ostavili trag svima. Prikazali smo ih njihovim djelima i iščitali poruku koju su nam ostavili. O životu i djelu nobelovca Lavoslava Ružičke doznajte u njegovoj rodnoj kući u Vukovaru. O pjesništvu Ivana Kozarca doznajte u Gradskoj kavani u Vinkovcima. Zajedništvo Nikole Iločkog i sv. Ivana Kapistrana prikazano je u samostanu sv. Ivana Kapistrana u Iloku. O životu i radu Melite Lorković, Mladena Pozajića, Srećka Albinića i Ive Balentovića doznajte u Gradskoj knjižnici u Županji. Naši zavičajnici imaju poruku za vas, a vi

19

18

svoju ostavite njima, to su ljudi s čijim djelima uvijek možete razgovarati o radu i predanosti, o ljubavi, zajedništvu i prijateljstvu, o glazbi i zavičajnosti. Upoznajte ih.

„Stari Vinkovci bana Šokčevića“ i „Slavonska krv vinkovačkih književnika“

Program „živeće povijesti“ su priče o povijesti Vinkovaca. „Stari Vinkovci bana Šokčevića“ [18] priča je o važnim događajima, istaknutim književnicima i kulturnim djelatnicima, o ljubavi prema Domovini i gradu. Kroz tu Vas priču vodi naratorica, predstavljaju se ban Šokčević, M.A. Reljković i njegov Satir, a sve završava pjesmom Ive Kozarca „Milovo sam...“.

Vinkovački književnici predstavljaju svoja djela i svoje glavne likove u kojima „izbija slavonska krv“ – inat, ponos, ljubav prema životu i ravnici- riječju Ive i Josipa Kozarca, Joze Ivakića i njihovih najpoznatijih likova: Đuke Begovića, majstorice Ruže i Tene.

Ljepota koja govori

Likovnost

U fundusu Galerije likovnih umjetnosti „Slavko Kopač“ u Vinkovcima čuvaju se značajne donacije likovnih opusa istaknutih umjetnika koji su rodom ili djelovanjem vezani za vinkovački kraj. Jedan od njih je slikar Ivan Domac [20], predstavnik hrvatskog i intimističkog slikarstva koji je ostavio brojne portrete, mrtve prirode i krajolike naslikane zagasitom paletom u sumornom raspoloženju. Kipar Vanja Radauš [21], značajan po ekspresivnoj modelaciji i nadrealnim ciklusima Panopticum croaticum i Krvavi fašnik, osim odljeva i javnih skulptura ostavio je brojne crteže, grafike, akvarele i književne tekstove koji interdisciplinarno upotpunjavaju njegov umjetnički opus. Za grad je iznimno značajna donacija slikara i kipara Slavka Kopača [22], predstavnika francuskog art brut koji je sjedinio poetski izraz i sirovi pristup materiji i esteticu, kao i bogata ostavština kipara i grafičara Antuna Babića [23] koji se izdigao iznad pomodarstva i formalnog akademskog izraza i pronašao se u arhetipskom i gotovo naivno jednostavnom izrazu. Osim njih svoja su djela Vinkovcima os-

tavili Albert Kinert, slikar i grafičar ekspresivnog izraza koji je obuhvatio nadrealnu i erotsku tematiku, Branko Ružić koji je u svojoj jednostavnosti stopio iskonsko i suvremeno te Rudolf Sabljčić, slikar lirske apstrakcije prepoznat po osjećaju za materiju i boju. Vinkovci su naravno othranili i mnoge umjetnike koji su čitav umjetnički opus posvetili motivima krajolika i slavonske zemlje kao što su Joza Mataković i Božo Kopic te brojni drugi. U javnom prostoru, osim skulptura Vanje Radauša, Antuna Babića i Branka Ružića nalazimo i nadgrobne spomenike kipara Ivana Rendića na rimokatoličkom groblju u Vinkovcima te skulpture posvećene poznatim osobama Ivana Križanca i Dejana Durakovića. Možemo se pohvaliti da su iz vinkovačkog kraja potekli i veliki strip crtači, Krešimir Zimonić i Dubravko Mataković koji su na svoj osebujni način ostavili traga u formiranju ovog popularnog medija.

U Iloku se nalaze kamene reljefi nadgrobnih ploča iločkih knezova Nikole (1477.) i Lovre (1525.), koji daju značajnu građu za istraživanje heraldičkih motiva te političkog i ekonomskog statusa grada. U Muzeju Grada Iloka čuvaju se i sadreni odljevi reljefa kipara Ivana Meštrovića koji je obilježio razvoj hrvatskog kiparstva prve

polovice 20.st. Galerijsku zbirku dijelom čine radovi, većinom mala plastika i terakota, kiparske likovne kolonije „IN SIGNO TERRAE“ - U znaku zemlje“ koja je usmjerena iskonskoj vezi čovjeka i zemlje kao primarnog materijala.

Grad Vukovar tragove umjetničkih aktivnosti čuva u okviru stalnog postava Zbirke Bauer i Gradskog muzeja Vukovar gdje su izložene slike i skulpture nastale u periodu od 18. stoljeća do prve polovice 20. stoljeća. Možemo razgledati umjetnička djela vrhunskih hrvatskih slikara Zagrebačke šarene škole okupljene oko Vlahe Bukovca, predstavnike Münchenskog kruga i Grupe Trojica koji su obilježili razvoj hrvatskog modernog slikarstva donoseći utjecaje iz Europe. Zastupljena su i najznačajnija imena hrvatskog kiparstva od kojih možemo izdvojiti Ivana Meštrovića, R. Frangeša Mihanovića, Ivana Rendića, Vanju Radauša i Branka Ružića. Posebno interesantni su medaljerski radovi Ivana Kerdića kojima je dosegao svoj umjetnički vrhunac i afirmirao tu umjetničku disciplinu na našim prostorima. Od posebnog značaja su i radovi slikara, kipara, medaljera Branka Crlenjaka koji je u Vukovaru umjetnički djelovao od rođenja do smrti ostavivši neizbrisivi trag na kulturni život ovog kraja. U

perivoju kompleksa dvorca Eltz djeluje i Galerija Oranžerija koja prati suvremena umjetnička zbivanja te priređuje izložbe mlađoj generaciji umjetnika.

Književnost

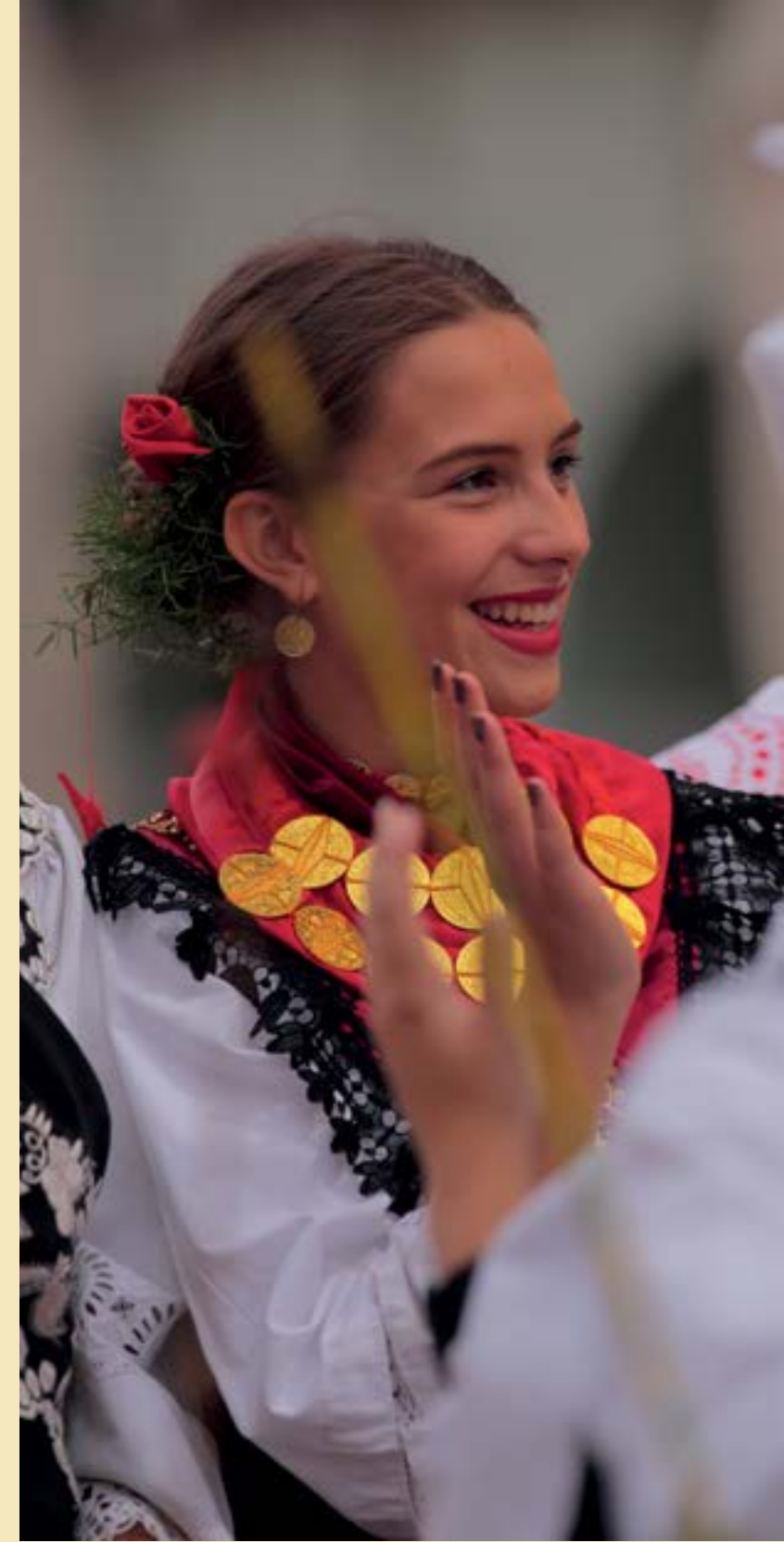
Sudbinu zavičaja i ljepotu krajolika opjevali su i naši pisci: od Matije Antuna Reljkovića koji je prvi ukazao na ljepotu Slavonije i njenih “bilih gradova obaljanih četirim vodama“, preko Josipa i Ivana Kozarca čiji su književni uradci svojevrsna škola o bogatstvu i mogućnostima koja nam život u našoj Županiji pruža, Antuna Gustava Matoša koji nikada nije zaboravio kako je Srijemac rodom, do suvremenih nam pisaca Miroslava Slavka Mađera, njegovih lirskih opažaja povijesnoga trajanja i autora slavonske himne, Siniše Glavaševića zbog čijega glasa nikada nećemo zaboraviti ratna stradanja ili Pavla Pavličića s njegovim pričama o odrastanju u predratnom Vukovaru i njegovu doživljaju snažnog i moćnog Dunava.

Događanja

U iskrenom poštovanju, sreći i pomalo hedonizmu življenja u ovako iznimnom kraju, ovdašnji stanovnici kreiraju brojna događanja kojima su u središtu raznolika bogatstva izlistana na ovim stranicama. Za svaki ukus i svako vrijeme po nešto. Izdvajamo:

	<i>putnicima</i>	<i>zaljubljenicima</i>	<i>istraživačima</i>
<i>siječanj</i>		Vinkovo u Iloku tradicijska	Zimsko spremanje Antin, tradicijska
<i>veljača</i>	Šokačko sijelo Županja, tradicijska		Mladost i ljepota Slavonije Stari Mikanovci, tradicijska
<i>ožujak</i>		Lutkarsko proljeće svi gradovi, kulturna	
<i>travanj</i>			
<i>svibanj</i>	Rimski dani , Vinkovci, povijesna Festival glumca , svi gradovi, kulturna	Otočko proljeće , tradicijska Bono-Fest , Vukovar, sakralno – glazbena	Majpan Ilok, tradicijska
<i>lipanj</i>		Konji bijelci , Babina Greda, tradicijska Etno vikend u etno gradu , Vinkovci, kulturno-zabavna	Kod konjarskih vatri Županja, kulturna
<i>srpanj</i>	Žetva i vršidba u prošlosti Županja, tradicijska		
<i>kolovoz</i>	Vukovar Film Festival	DORF - Festival dokumentarnog rock filma i Antičke filmske večeri , Vinkovci	Seminar folkloru panonske zone Vinkovci, tradicijska
<i>rujan</i>	Iločka berba grožđa , kulturno-zabavna Vinkovačke jeseni , tradicijska		
<i>listopad</i>		Vukovarski festival komorne glazbe kulturno – glazbena	Dani Josipa i Ivana Kozarca Vinkovci, kulturna
<i>studeni</i>			Šokačka rič Vinkovci, kulturna
<i>prosinac</i>		Vukovarske adventske svečanosti , Advent u Vinkovcima , kulturna	

Info

Muzeji

Gradski muzej Vukovar - Dvorac Eltz

Županijska 2
32000 Vukovar
tel: 032/ 441-271
fax: 032/441-274
gmv@muzej-vukovar.hr
www.muzej-vukovar.hr

Muzej vučedolske kulture

Vučedol 252
32000 Vukovar
tel: 032/ 373-930
fax: 032/ 373-937
info@vucedol.hr
www.vucedol.hr

Gradski muzej Vinkovci

Trg Bana J. Šokčevića 16
32100 Vinkovci
tel: 032/ 332-504, 032/ 332-884,
032/ 332-885
fax: 032/337-701
muzej@muzejvk.hr
www.muzejvk.hr

Zavičajni muzej "Stjepan Gruber"

Savska 3
32270 Županja
tel: 032/837-101
fax: 032/838 - 977
zavicajni.muzej.stjepan.gruber@vu.t-com.hr
www.zavicajnimuzejstjepangruber-zupanja.hr

Muzej grada Iloka - Dvorac Odescalchi

Šetalište o. Mladena Barbarića 5
32236 Ilok
tel: 032/ 827-410
fax: 032/ 827-418
info@mgi.hr
www.mgi.hr

Šumarski muzej Bošnjaci

Fra T.B. Leakovića 2
32275 Bošnjaci
tel: 032/ 846-902
Antun.Leakovic@hrsume.hr
www.hrsume.hr/sumarski-muzej-bosnjaci

Zavičajni muzej "Luka Natali"

Župa Sv. Katarine, Trg K. Tomislava 12
32245 Nijemci
tel: 032/ 280-000
fax: 032/ 280-000
branimir013@gmail.com

MEMORIJALNI VUKOVAR MJESTA SJEĆANJA:

Mjesto sjećanja - Vukovarska bolnica 1991.

Županijska 35
32000 Vukovar
tel: 091/ 4521 222
mjesto-sjecanja@ob-vukovar.hr
www.ob-vukovar.hr/mjesto-sjecanja
/mjesto-sjecanja.htm

Spomen dom i Masovna grobnica Ovčara

Ovčara bb
32000 Vukovar
tel: 032/ 512-345
spomendom@hdlskl.hr
www.hdlskl.hr/spomendom/

Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata

J. Jelačića 147
32000 Vukovar
tel: 032/ 412-980
info@mcdrvu.hr
www.mcdrvu.hr

Spomen dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti

Trpinjska cesta 80
32000 Vukovar
tel: 099/ 4417 467
info@mcdrvu.hr
www.mcdrvu.hr

Memorijalni centar Domovinskog rata

Ive Tijardovića bb
32000 Vukovar
tel: 032/638-567
fax: 032/ 638-570
info@mcdrvu.hr
www.mcdrvu.hr

Kazališta

Gradsko kazalište „Joza Ivakić“

Hrvatskih Žrtava 2
32100 Vinkovci
tel: 032/ 338-751
fax: 032/ 441-274
marketing@kazaliste-vinkovci.hr
www.kazaliste-vinkovci.hr

Gradsko amatersko kazalište Županja

Ul. Josipa Jurja Strossmayera 51
32270 Županja
tel: 032/ 831-628
kazaliste.zupanja@gmail.com

Hrvatski dom Vukovar

J. J. Strossmayera 20
32000 Vukovar
tel: 032/ 450-697
fax: 032/ 443-163
hrvatski.dom.vukovar@vu.t-com.hr
www.hrvatskidomvukovar.hr

Galerije

Galerija Oranžerija

(Gradski muzej Vukovar)
Županijska 2
32000 Vukovar
tel: 032/ 441- 271
fax: 032/ 441-274
gmv@muzej-vukovar.hr
www.muzej-vukovar.hr

Galerija likovnih umjetnosti

„Slavko Kopac“

(Gradski muzej Vinkovci)

Duga ulica 3
32100 Vinkovci
tel: 032/ 331- 062
fax: 032/ 337-701
muzej@muzejvk.hr
www.muzejvk.hr

Galerija Veliki Kraj

Veliki kraj 73
32270 Županja
tel: 032/ 831-388
fax: 032/ 831-388
galerija@veliki-kraj.hr
www.veliki-kraj.hr

Rodna kuća Ivana Kozarca

Josipa Kozarca 48
32100 Vinkovci
tel: 091/ 3300 400
katarina.stanic@boso.hr
www.ivankozarac.com

Turističke zajednice

Turistička zajednica grada Vukovara

J. J. Strossmayera 15
32 000 Vukovar
tel/fax: 032/ 442 889
tz-vukovar@vu.t-com.hr
www.turizamvukovar.hr

Turistička zajednica grada Vinkovaca

Trg bana Josipa Šokčevića 4
32 100 Vinkovci
tel/fax: 032/ 334 653
info@tz-vinkovci.hr
www.tz-vinkovci.hr

Turistička zajednica grada Županja

Veliki kraj 66
32 270 Županja
tel: 032/ 830 299
fax: 032/ 832 711
tz-zupanja@vk.t-com.hr
www.tz-zupanja.hr

Turistička zajednica grada Iloka

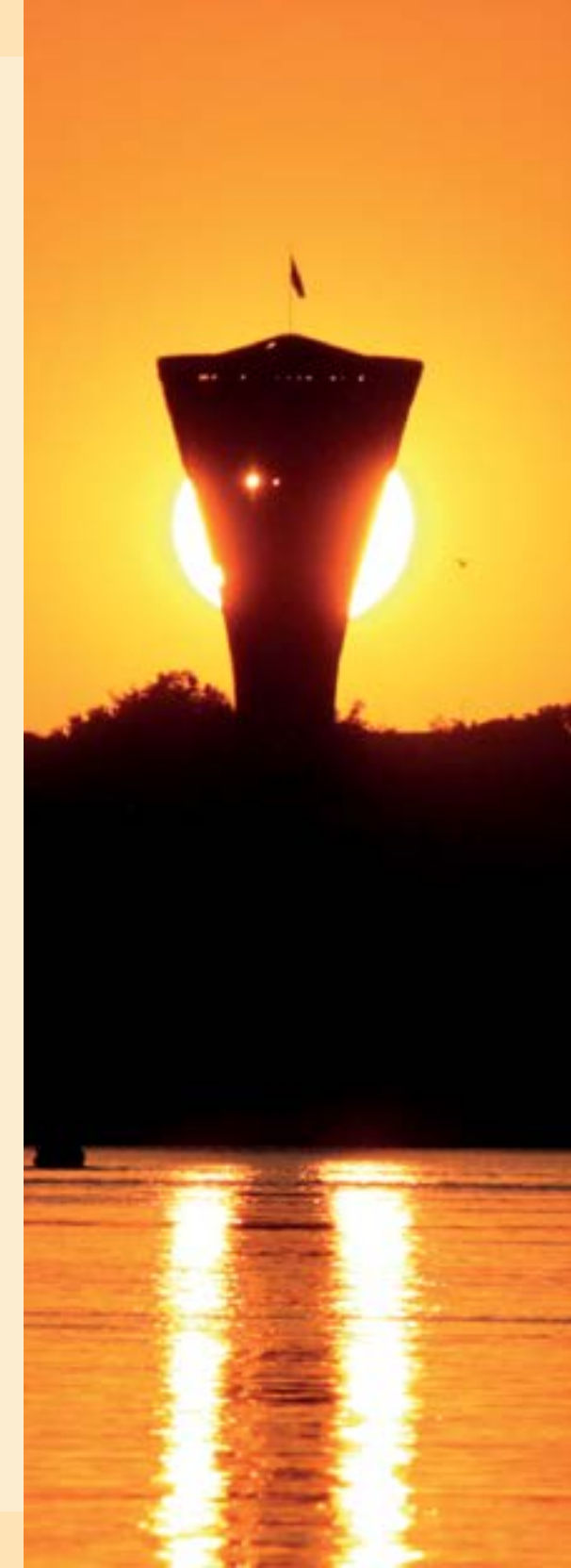
Trg sv. Ivana Kapistrana 5 – Kurija Brnjaković
32 236 Ilok
tel. 032/ 590 020
fax. 032/ 592 966
tourismilok@gmail.com
www.turizamilok.hr

Turistička zajednica općine Nijemci

Trg kralja Tomislava 6
32 245 Nijemci
tel: 032/280 376
fax: 032/ 280 377
turistickazajednicaon@gmail.com
www.tz-opcinanijemci.hr

Putovanje obogatite i s...

Na ovom čudesnom putovanju, okrijepite dušu i tijelo uživajući u okusima Srijema i Slavonije, vinima Iločke vinske ceste, a posebno u kraljevskom tramincu, seoskim domaćinstvima, boravkom u šumi i promatranjem ptica u Nijemcima. Vozite se brodovima na moćnom Dunavu [24] ili mirnom Spačvom [25]. Upoznajte Srijem biciklom na rutama Dunav i Srijem. Odmorite se.

Impresum

Izdavač:

Turistička zajednica
Vukovarsko – srijemske županije

Za izdavača:

Božo Galić, dipl. ing.

Urednica:

Rujana Bušić Srpak, dipl. polit.

Suradnici:

Zdravko Dvojković, prof.
mr.sc. Ljubica Gligorević, muzejska savjetnica, Gradski muzej Vinkovci
Maja Krznarić Škrivanko, muzejska savjetnica, Gradski muzej Vinkovci
Viktor Lukačević, prof., Vukovarsko – srijemska županija, Upravni odjel za
turizam i kulturu, vd pročelnika
Anita Rapan Papeša, kustos, Gradski muzej Vinkovci
Višnja Sorčik, prof.
Lana Skender, dipl. pov. umj.
Maja Žebčević Matić, Gradski muzej Požega
Muzej vučedolske kulture

Fotografije:

Dražen Bota
Darko Puharić
Mario Romulić
Dražen Stojčić
Miroslav Šlafhauzer, Grad Vukovar
Zvonimir Tanocki
Vanja Vidaković
Slađana Zavišić
Arhiva Muzeja vučedolske kulture
Arhiva TZG Vinkovaca
Arhiva TZ VSŽ

Grafičko oblikovanje:
dr. art. Marko Šošić

Tisak:
Printera

Lektura:
Višnja Sorčik, prof.

Naklada: 3000 primjeraka
prosinac, 2016.

Prijevod:

Ivor Mayer, mag. edu.
Traducta

Turistička zajednica Vukovarsko – srijemske županije
Glagoljaška 27, Vinkovci

Tel: + 385 (0)32 338 425

Fax: + 385 (0)32 344 034

turistica-zajednica@vk.t-com.hr

www.visitvukovar-srijem.com

blog.visitvukovar-srijem.com